

kikelet

A Hajnal-negyedi Waldorf óvoda és iskola újságja

Online: www.waldorfcluj.ro/newsletter

Kedves szülők, kedves gyermekek,

nagy örömünkre szolgál, hogy újra iskolaújságot készíthetünk. Igyekszünk évszakonkénti rendszerességgel jelentkezni. Olvassátok szeretettel!

Kirándulás a Székelykőre – 2010. november 13. | Fotó: Sándor Cristian

Tartalom:

Tan-Műhely

Egy csipetnyi pedagógia	2
Miért epochális oktatás?	3
Egy nap mozzanatai	4
Festés a Waldorf iskolában	5
Ünnepeink	6

Mesesarok

A galambtündér	8
Pirosban a kék (festésórára)	9

Gyermekoldal

| 10

Mosolygós & rejtvényes oldal

| 12

Felelős szerkesztő: Szabados Csilla

E lapszám munkatársai: Dan Judith, Sándor Ildikó, Todor-Szász Tímea és a magyar tagozatos gyermekek

Tördelés: László Áron

Várjuk cikkeiket, témajavaslatokat az office@waldorfcluj.ro címre.
A következő lapszám – reményeink szerint – 2011. februárjában jelenik meg

Egy csipetnyi pedagógia

A Waldorf-pedagógia alapjainak kidolgozója Rudolf Steiner német-osztrák filozófus, író és számtalan dologban elmélyült ember, munkásságának csak egyik területe volt a nevelés. Kutatta a gyermek fejlődését, és javaslatokat tett a pedagógusoknak, hogy hogyan közelítsenek a gyerekekhez.

Három szakaszt különített el a gyermek fejlődésében: az első hét évet, a 7-14 év közti periódust és a 14-21 évet. Nézete szerint az első hét év alapján arról kellene szólni, hogy a gyermek kapjon lehetőséget jó minőségű (morálisan is!) utánzásra. Vegye őt körül harmonikus környezet, jó minőségű ételek, anyagok, emberi gesztusok, szerető gondoskodás. A gyerekek erre van szükségük, mert utánzás által tanul meg mindent (ha nem hall és lát maga körül beszédet, járást, nem tanul meg beszélni, járni).

A gyermek lassan, apránként kezd leválni, megkülönböztetni magát édesanyjától. Aztán látja, hogy mi van körülötte, elkezd mondogatni, hogy „én, én” – ezt nagyon sokszor mondja, és azt, hogy: nem! Szeretné most már a világban látni, felfedezni önmagát. Hogyha a gyermek megkapja a szükséges „táplálékot” – utánozható, egészséges mintákat –, olyan minőségekhez jut, amelyek később, kamaszkora után, nagyon jó alapot biztosítanak számára az életben.

Fontos még, hogy az érzékszervei tudnak-e fejlődni, tud-e eleget rohangálni, mászni, tapintani, megvan-e a ritmus az életében? Van-e napi ritmus, heti ritmus a család életében? Vannak-e ünnepek, amik biztosságot nyújtanak neki? Kap-e megfelelő meséket, hisz ez a „lelki” tápláléka a gyerekeknek. Úgy kapja-e a mesét, hogy odaülünk mellé és mi mondjuk neki, élőszóval? Nem a tévéből kell kivennie – ami nyilván kényelemesebb nekünk is – a maga számára, hanem a bennünk élő képeket kell elmesélni neki, ami egy személyes dolog, a mese egyébként is egy személyes találkozás.

Hét éves kor előtt nagyon sok minden történik. 5 éves kora körül a gyermek hirtelen megindul, kíváncsivá válik, az embernek az az érzése, mintha iskolaérett lenne, tán még meg is tanul olvasni, számolni és egy új lendületet vesz. Ez még nem az iskolaérettség, de mint ahogy a kamaszkor előtt az előkamaszkor, már valamit jelez, hogy a gyermek egy új fejlődési lépcsőfokra fog fellépni. A játékaiban már úgy játszik, hogy tudja, hogy az a fakanál nem él, de elképzeli, hogy az a babája és örömmel játszik vele.

Hat éves kor körül egyre erősebb igény jelenik meg, hogy továbbléphessen. Testében is változások jelennek meg. Fogváltás, foghullás, számolgtatja, nézegeti, mozgatja, aggódik, örül. A fejnek az a viszonylagos nagysága a testhez képest sokkal harmonikusabb lesz, a végtagok egy kicsit megnyúlnak.

Szeretne valami újat a gyermek, belőle árad ez a vágy. Ezt kell felismerni, mielőtt iskolába menne a gyermek: elérkezett-e ehhez a ponthoz? Ez a vágy pedig arról szól, hogy ő szeretne most már valami más, nemcsak játszani, ahogy az óvodában volt. Ott még partnere az óvónőnek, és még segít neki, cinkosa, beavatott már a dolgokba, rálát: „jól van, segíték még neked, megcsinálom a te kedvedért”. Hanem most már valami többet szeretne, tudni akar a világról, körül akar nézni, látni akar.

Ekkor egy egészen más minőség kezdődik: amíg 7 éves korig arra volt szüksége a gyerekeknek, ami az utánzáshoz jó mintát, alapot ad, 7 éves kortól az utánzás fokozatosan visszahúzódik. Egy tekintélyre, egy felnőttre, talán egy kicsit vezetőre, segítőre vágyik, aki a tudást átadja, illetve aki segít a benne levő csírákat kiteljesedni.

A tanításban a gyermekhez kellene mindent igazítani és ez nem egy egoisztikus önkényességet jelent, hanem a fejlődésben egy lehetőséget, segítséget. Főleg az érzésekben érintjük meg a gyerekeket, a képi világon keresztül. Hihetetlenül fogékonyak 6-7 éves koruk után a gyerekek a képi világra. Így tanítjuk az írást, olvasást, számolást is: képeken keresztül.

A modern pszichológiai vizsgálatok egyértelműen bizonyítják, hogy a gyerekek intelligenciája tizenéves korig folyékony intelligencia, szabad áramlás van benne, asszociációk, lehetőségek. Ezért nem tanítunk ebben az életkorban definíciókat, hogy például „az ige cselekvést, létezést, történést jelentő szó” – kezdetben ezt így nem mondjuk, mert ezt így nem érti. Mondunk sok igét, eljuttassuk, megcsináljuk, és aztán később lehet ebből leszűrni, summázni a meghatározást: átélés, érzelmi bevonódás után. Ilyen módon a definíciók eleve nem maradnak, a gondolkodás pedig megmarad rugalmasnak, nyitottnak.

Szabados Csilla

Miért epochális tanítás?

Ez a kérdés sokunkat foglalkoztatott, míg bele nem kóstoltunk a Waldorf pedagógia gyakorlatába. A hagyományos intézményekben való oktatással ellentétben a Waldorfban epochákban gondolkodunk, dolgozunk. Ez azt jelenti, hogy három-négy hétig adott témát térbe kivetítve minden oldalról megtekintjük, megbeszéljük, elmélyítjük.

Játszva tanulunk és az élmény maradandó marad. Nem töltjük tölcserrel a gyermek fejébe a tudományt, hanem megtapasztaltatjuk vele az élethű helyzeteket. Időt és teret biztosítunk az érésre és az elmélyítésre.

Óvodánkban az elmúlt epochában a Márton-napi ünnepre való készülődés volt a téma. Kicsinyeink nagyon nagy előszeretettel „gyártották” lámpásaikat. Érezték: ahhoz, hogy hazavihessék lámpáscskáikat, meg kell dolgozni. Ehhez a gyönyörű kézimunkához is természetesen idő kell. Feszültségben és nyomás alatt nem lehet dolgozni. A munka örömet serkentettük énekléssel, mondókák segítségével, körjátékkal. A hasznost a kellemessel összhangba kovácsolva sokat tanultunk, pedig észre se vettük.

Ünnepünk teljessé kerekedett, hiszen az osztozkodás végett saját kezünkkel kiscipókat sütöttünk szeretteinknek. A meglepetés sem maradt el, ugyanis óvodásaink fakanálból és nemezelt gyapjából készült Márton-lúdat kaptak ajándékba.

A Márton-napi ünnep menete:

- November 12-én, amíg aludtak a gyerekek, Nistor Krisztina óvónénivel közösen elrejtettünk tizenöt gesztenyéből készült sünit a játszótéren, és toklámpásokat helyeztünk bizonyos távolságokra.

- 17 órakor (a szülők jelenlétében) körbe ültünk az udvaron, a kör közepén toklámpás világított.

- A gyerekek meghallgatták a Szent Márton legendát.

- Bemutattuk a szülőknek azt a körjátékot, amellyel a téli szálást kereső bogaraktól búcsúztunk:

Őszanyóka nagyot dobant:
„Hess, bogarak – menjetek
Esőt hoztam, szelet hoztam,
Meneküljtek.”
Száll a pille, fut a hangya
A tücsök ugrik egy nagyot,
Hajlott hátú vén fűzfához
Bekopognak: kipi – kopp.
Ajtót nyit a vitéz cincér:
Köszön, s bókol vidáman.
Fénybogárka előcsoszog
Világító lámpával.
Beugrának a bogárkák:
„Meleg szállás – ó, be jó!”
Elalusznak, s az ajtóra
Függönyt akaszt pokanyó.

- Az óvodások kézbe kapták lámpásaikat és a Márton-lúdat, meg egy-egy cipócskát. Gergely Tibor óvóbácsi fényt és meleget árasztott a lámpásokba, majd elindultunk megvilágítani a bogárkákat.

- A bogarakkal, állatkákkal, szüleinkkel megosztottuk kenyerünket. A gyerekek boldogan találtak rá az elrejtett gesztenyesünicre.

Így ért véget ünnepünk. Boldogan, nyugodtan és feltöltődve töltötték a gyerekek a hétvégét.

Hétfőn ki-ki elmesélte, hogy mi tetszett a legjobban a pénteki ünnepségen. A válaszok között elhangzott:

- „a sünikre való rátalálás volt a legizgalmasabb”
- „a fény, amely a lámpáscskából fakadt”
- „az, hogy anyával kézenfogva vittünk meleget és fényt a bogaraknak”
- „amikor megettük a hangyákat morzsával”
- „a libával még otthon is játszottam”
- „én az ágyam fölé tettem a libámat egy vázába”
- „minden jó lett volna, ha szélúrfi nem oltotta volna ki a lámpáscskámat”

Íme: ahhoz, hogy megadhassuk a módját és az értékét egy ünnepnek, időre van szükségünk.

Todor-Szász Timea

Márton-napi ünnep az óvodában

Egy nap mozzanatai

A Waldorf iskolákban mindennek megvan a rendje. Olyan szokásrendeket alakítunk ki, amelyek éveken át ugyanúgy zajlanak le, ugyanúgy történnek. Ez adja meg a kellő biztonságot a gyermeknek.

Reggel főoktatással kezdünk, a gyerekek az osztálytanítóval vannak minden reggel 8-tól 10-ig, utána jönnek a szakórák.

A főoktatás közel két órás, nagyon szép egység. Nem úgy van, hogy a gyerekek jönnek és leülnek, hanem mikor megérkeznek, a tanító kézfogással köszönti őket, majd bemennek előkészítik a főrészhöz szükséges tanszereket, majd beszélgetünk, közösen játszanak valamit vagy a babzsákokkal babrálnak. Akkor megszólal a reggeli dal – ez a rend a mi osztályunkban, de ez mindenhol egy kicsit más –, meggyújtjuk az évszakasztalon a gyertyát, s elmondjuk a fohászt. *(A Waldorf iskola nem kötődik semmilyen tételes valláshoz, de nem ateista iskola. Nyitottak vagyunk a szellemi–isten világ iránt, mivel a gyermekben is benne van ez az igény óhatatlanul.)* A fohász után még meggyújt egy kisebb gyertya, s csengettyűszóval előhívom azt a gyereket, „akié az a nap”, hogy elmondja bizonyítványversét. *(Tanév végén minden gyerek kap egy személyre szabott verset, amit a tanító ír vagy választ. Például ha egy gyermek nyugtalan, csapongó, akkor esetleg egy pillangó képét rajzolja fel, aki röpdös virágról virágra, mindegyik virágkelyhében megpihen és nyújtózik. A gyermek ezt minden héten elmondja és egy picit változik, hat ez a kép rá. Ezt a bizonyítványverset a következő tanévben minden héten azon a napon mondja el, amikor született, például a keddi napon).* Ezután egy gyerek elolthatja a gyertyát, majd énekszóra körbe állunk és elkezdődik a ritmikus rész, mindig az adott epochához kapcsolódva: mindenféle mozgás, játék, ritmusok, nyelvgyakorlatok, mondókák, szociális gyakorlatok.

Amikor a ritmikus résznek vége van, a gyerekek visszaülnek, és nagy alakú füzetekbe írnak, dolgoznak, másolnak, olvasnak, mindenféle feladatot végeznek. Tehát egy elmélyült, befele forduló munka következik a kifelé forduló, mozgásos tevékenység után.

A legvégén a tanító mesél nekik – a mesék, történetek végigvonulnak a nyolc éven keresztül, azzal a különbséggel, hogy mindig mást mesélünk.

A főoktatás után szakórák vannak, ugyanúgy, mint más iskolában: idegen nyelvek (angol, német, román), torna, ének, kézimunka, festés, gyakorlóórák, euritmia (ami egy sajátos mozgásművészet, a belső mozgásoknak a térben való megjelenítése). Tehát szakórák visszatérő rendszere, ezt már szaktanárok tartják, vagy amit tud, azt az osztálytanító.

Mit mesélünk?

Első évben még a népmesék, Benedek Elek, Grimm, azokat is megválogatva, hogy mire van nekik szükségük.

Másodikban már állatokról és a szentekről, a két polaritásról mesélünk, mert érdekes tulajdonságok jelennek meg bennük. Egyik esetben olyanok, mint egy kis állatka, ravasz cseles, kicsit behúzza a másikat a csöbe, bántja, másik esetben meg teljes áhítattal ott van valamiben. Érezze meg, hogy igen ezek a minőségek megvannak a világban és lehet azért nemesíteni, de tudomásul is kell venni, hogy jelen vannak.

Táblarajz, II. osztály

Harmadikban, amikor elbizonytalanodnak a gyerekek és kezd kimenni alóluk a talaj, töredezni kezd az egységes világ, amiben eddig benne voltak, akkor odaadjuk nekik a teremtés- történetet. Elmeséljük és megfestjük a hét napot – nagyon egyszerűen –, hogy érezze, hogy a kiindulópont „az jó”. Ez a biztonság, ahonnan indultunk az jó, de benne van a végén a kiüzetés, el kell hagyniuk az Édent, ami után csak vágyakozás van egy életen át. Az Ószövetségi történetekben feltűnik Mózes alakja, aki végigvezeti népét. Ebben az időszakban az osztálytanítóknak nagyon élen járónak kell lennie a gyerekek előtt, mert őt is megkérdőjelezzik, a szülőkkel szemben is kritikusabbak lesznek.

Jön a **negyedik**, akkor tényleg szétesik egy kicsit a világ számukra, akkor hozzuk be a tananyagba az északi mitológiát és a magyar ősmondavilágot, akkor jönnek be a törtek: hogyan töredezik szét az egység.

Ötödik osztályban a gyermekek harmonikusak, nagyon szép a mozgásuk, olyanok, mint a görög szobrok. Az ókori görög világ jelenik meg a történetekben, a történelem-epochákon; az egész év e köré szerveződik, melynek csúcspontja a május környékén megrendezett görög olimpia.

A **hatodikban** a fő hangsúly Róma. Ez már a kamaszkor előszele: kezd megnyúlni kezük-lábuk, inkább már ülnének, nehezebben lehet őket mozgatni, keményebb dolgok jelennek meg mint pl. az ásványtan, kőzetek világa. Hatodikban megjelenik az a kijelentés, hogy „jogunk van hozzá”.

Hetedik: a világ felfedezése. Egy hetedikes nagyon akar, nagyon kíváncsi a világra, és nagyon szorongó. Lehet bátorítani, a középkor után a reneszánsz új világot hozott, sok jót, sok rosszat. Ami jó volt benne: az emberek bátran ki merték mondani, hogy jó élni, az élet szép. A reneszánsz művekben ez jelenik meg, ez a szépség, hogy az emberi test az nem egy szégyenteljes dolog, egy kamasznak azért jó erről így hallani, közvetett módon. Ő már kezdi szégyellni a testének bizonyos vonásait, például egyik füle hosszabb, mint a másik. A lányok nőisednek, és még nehezen tudnak ezzel mit kezdeni. Amerika felfedezése: útba indulni a semmibe és valamit megtalálni.

A **nyolcadik** már a szabadságharc, forradalmak korszaka. Abból merítünk, és akkor az egész év e köré van súlypontosva, mert harc van. Az igen-nemek vannak a kamaszkorban: ők fekete-fehérben látják az életet. Utálják, hogy milyen megalkuvók vagyunk mi, felnőttek...

Szabados Csilla

Festés a Waldorf iskolában

Ma már mindenki számára nyilvánvaló, hogy testünket ápolni, edzeni és táplálni kell, de elenyészően kevesen gondolnak a lelkünk ápolására, edzésére, táplálására. Pedig a lelkünk is egyfajta „test”, ámbar nem látható. De ugyanúgy lehet ápolatlan, szennyes, csenevész, éhező, süket, vak, ha nem foglalkozunk vele. Nem látjuk, de tudjuk, hogy bénítóan vagy serkentően hat a fizikai állapotunkra.

A Waldorf iskola „fejléceiben” hirdeti a gyermek test-lélek-szellemének összehangolt fejlesztését. A Waldorf iskola – sokkal inkább mint az egyetemre jutást – a teljes embert tűzi ki nevelési céljául. Egy Waldorf iskolában a tantárgy ürügy az ember harmonikus fejlődése érdekében. Mindent meg kell ismerni ahhoz, hogy ebben a világban felelősen munkálkodhassunk.

Az emberi lélek legfontosabb tápláléka a művészet, korhoz kötötten mindig más és örökké változatos. A művészeti oktatás formái híven tükrözik a gyermek lelki fejlődését.

Az óvodáskor alakulásának kulcsszava a kép, képszerűség – az organikus képzőerők alakulnak át belső, lelki képzőerőkké. A növekvő gyermek ennek, e képszerűségnek egyre magasabrendű formáit veszi birtokába és ennek az utolsó állomása a mentális, szavakba öltöztetett, fogalmisággal áthatott kép. A képzetalkotás plasztikusságát, az alkotó képzet elevenségét és a képszerű emlékezést a művészi munka fejleszti, a képernyő drasztikusan rombolja. A kép mindig egyfajta teljességet jelent, ebből a

teljességből, az EGÉSZből kell minden alkotási és tanulási tevékenységnek kiindulnia.

Amikor művészi tevékenységet folytatnak a gyerekek, saját lelkivilágukról szereznek tapasztalatot, ugyanakkor lehetősége kínálkozik a tanítónak is a gyerekek lelki problémájának megismerésére.

A színek befolyásolják a lelkiállapotunkat, Goethe szerint mélyen a tudatalattiban formálóan hatnak a morális erők fejlődésre. E hatások komplexitását, gyakorlatként átélhetjük Babits Mihály *Fekete ország* című versének következő részletében:

Fekete országot álmodtam én,
ahol minden fekete volt,
minden fekete, de nem csak kívül:
csontig, velőig fekete,
fekete,
fekete, fekete, fekete.
Fekete ég és fekete tenger
fekete fák és fekete ház
fekete állat, fekete ember,
fekete öröm, fekete gyász,
fekete érc és fekete kő és
fekete föld és fekete fák,
fekete férfi, fekete nő és
fekete, fekete, fekete világ.

Olvassuk beleéléssel, majd helyettesítsük be a feketét fehérrel, pirossal, arannyal stb. Érezhetjük: ahány szín, annyi világ.

A kisosztályokban a színek lelki, érzelmi minőségéhez, hangulatához kapcsoljuk a témát (színmesét, kis történeteket). Mindig az élmény a fontos, a *folyamat* és nem a kész kép a cél!

A körvonalak, kontúrok – akárcsak a természetben – ott alakulnak ki, ahol a különböző színfelületek találkoznak. Az ilyenfajta kontúr tudatos alkalmazása a harmadik osztályban kezdődik, amikor lassan elhalványodik a „globális” egység és „Isten elválasztja az Eget a Földtől”. Az arany kigyerekkor befejeződött. Előtűnik a fény és a sötétség polaritása, a súlyos lenn és a könnyű fenn.

Tóth Csenge-Hanga, III. osztály

A negyedik és ötödik osztályban már formák bújnak elő a színekből: vár, hegyek, tanya, állatok, növények. Természetesen a téma mindig illusztrálni igyekszik a főoktatásban éppen tanult motívumokat. Festhetünk térképet is, ebben az esetben a meleg színek meleg éghajlati övet tükröznek, a hideg színek pedig hideget.

A hatodik osztályban a festés összekapcsolódik az ekkor újonnan kialakuló megfigyelőképességgel. A gyerekek a fizika óra alatt, a fénytán kapcsán a fény bomlását, a színek keletkezését, valamint a fény és árnyék játékának érdekességeit fedezhetik fel. Ezek a felfedezések nyomban papírra is kerülnek, élménnyé változnak. Ekkor vesszük elő a színeket, gondosan megfigyeljük a homorú és domború formák árnyékolását, a fényforrás irányát. A tizenharmadik életév körül a festés technikájában jelentős változás áll be: a nedves egymásba folyó színeket felváltja a réteges „lazúrfestés”, amely rendkívüli odafigyelést, türelmet, technikai kidolgozottságot igényel. A világ földrajza a hetedik osztályban új lehetőségeket is nyújt. A keleti formák, színek, kínai ecsetkezelés érdekes, újszerű. A pubertáskorú gyerek laza hanyagságával szemben ugyanacsak üdvös a komoly összpontosítást igénylő tus, kínai ecset, toll, miniatűrök fegyelme.

Nyolcadik osztályban a megbomlott lelkületű pubertásoknak, a fény-árnyék játék, vagy a fehér-fekete kompozíciók színes képekké való átváltoztatása nagy segítséget nyújthat.

A felső tagozat diákjai irányt keresnek a saját útjuk megtalálásához. Erősíteniünk kell azt az újfajta, újonnan ébredt érdeklődést más emberek lelkivilága és a környezetük iránt, különben hamar elkopnak és egyre mélyebben stabilizálódik bennük az egocentrizmus, a kizárólag saját érzéseikre való összpontosítás.

A festés mindannyiunk segítségére lehet egy árnyalt és változó világkép megteremtésében. A színek használata megakadályozza a mai korra annyira jellemző fehér-fekete gondolkodást. E tevékenységen keresztül felkutatathatjuk a művészet célját, értelmét. Képzőművészeti erők segítenek abban, hogy a jövő felé irányuló belső törekvéseink, látható, fizikai formákat találjon. És ez az önmegvalósítás egy járható útja.

Dan Judith

Ünnepek a Waldorf-iskolában

„A Waldorf-iskolában mindig ünnep van” – érezheti az a szülő, aki megismerkedik egy Waldorf-intézmény éves rendjével. Közelebbről vizsgálva a dolgot azonban azt tapasztalhatja, hogy vannak olyan ünnepek, amikkel eddig nemigen találkozott, (ilyen lehet például a Szent Mihály nap); ugyanakkor vannak olyanok, amelyeket egy hagyományos iskola is megtart. A Waldorf-iskola két szempontot vesz

figyelembe az ünnepek megválasztásakor: az ünnep lényegét és a gyermekek életkori szintjét.

Iskolánk ünnepei a keresztény kultúrkörben gyökereznek, és az év fordulópontjaihoz, a természet nagy változásaihoz kapcsolódnak. Az ünnepek segítenek bennünket az évkör ritmusának megélésében, lehetőséget adnak lelki-szellemi tartalmak átélésére, belső ritmusunk harmonizálására. Ezért fontosnak tartjuk, hogy az ünneplés és az ünnepre történő felkészülés természetes szokássá, igénnyé váljon a gyerekekben.

Az éppen aktuális ünnepet szimbolizáló képek, színek, anyagok, tárgyak megjelennek a tanteremben álló évszakasztalon, a ritmikus rész hangulatában, kisebb osztályokban a főoktatás végi mesékben és történetekben, segítve az ünnep mind teljesebb átélését.

A Waldorf-pedagógiában, akárcsak az összes néphagyományban, mind a négy évszakhoz kapcsolódik egy-egy ünnep. Ősszel Szent Mihály napja, télen a Karácsony, tavasszal a Húsvét, nyár elején pedig Szent János napjának megünneplése jelzi az év egy-egy újabb szakaszának kezdetét (ez utóbbinak iskolánkban – még? – nem alakult ki hagyománya).

A tanévet mindig ünnepi keretek között kezdjük. Az első nap az iskolában mindannyiunk számára csupa izgalom. Az elsősök életében különösen fontos az a pillanat, mikor egy virágkapu alatt átbújnak, s ezzel jelképesen is iskolássá avatjuk őket.

Szent Mihály

Szeptember végén a Mihály-ünnep időszakában erőt és bátorságot gyűjtünk ahhoz, hogy az egyre hosszabb éjszakák és rövidülő nappalok idején megtaláljuk bensőnkben a fényt és a meleget, szembenézünk saját belső sárkányunkkal. Szent Mihályt – bár arkangyal – a legtöbb festmény páncélban, kezében karddal ábrázolja, hiszen ő volt az, aki a lázadó angyali seregeket, élükön Luciferrel, kiűzte a mennyek országából. Az iskolai élethez – és általában az élethez – kitartásra és bátorságra van szükségünk. Szent Mihály a sárkányt győzte le; az ember földi életében a lustaság, vagy a félelem sárkányával veheti föl a harcot. Szent Mihály napjának ünnepe éppen ezért egy bátorság-próba.

Ebben az időszakban az óvodások számára az óvónők sokszor labirintust építenek a bútorokból a csoportszobában, és le is takarják az egészet; a gyerekeknek pedig egyenként be kell menni – vagy éppenséggel be kell mászni – a labirintusba, és végigjárni az „ismeretlen veszéllyel teli”, kacskaringós utat. Az alsó tagozatos gyerekek különböző bátorságra, kitartásra és ügyességre alapozó sárkányos játékokat játszanak, majd sárkányt eregetnek.

Szent Márton

Az őszi időszak másik jellegzetes ünnepe a Szent Márton-nap. Az ünnep fő gesztusa az adakozás. Ilyenkor az óvodások és a kisiskolások lámpás felvonulást szerveznek. Az óvodások az ember által meggyújtott fényt viszik ki lámpáscskáikban a sötét

erdőben lakó törpéknek, manóknak. A kisiskolások is megteszik ezt – hiszen ők még eléggé közel vannak a manók és tündérek világához –, de ők már meghallgatnak Szent Márton életéből egy-egy történetet, és ami a legfontosabb: a szülők sütnek egy-egy Márton-napi pogácsát a gyerekeknek, és azt az ünnepség végén mindenki megfedezi valakivel.

Táblarajz, II. osztály

Advent

Az adventi időszakot az adventi kerttel (spirállal) kezdjük. Ilyenkor egy fenyőágakból elkészített spirál fogadja az ünnepre érkezőket. A spirál középpontjában álló gyertya lángjánál mindannyian meggyújtjuk saját kis fényünket: egy almába állított gyertyát, amit a spirál vonalán elhelyezett aranycsillagok helyére teszünk. Ahogy egyre többen járjuk végig a magunk útját, úgy lobog egyre több lángocska a teremben.

Decemberben, az adventi időszakban közösen gyújtunk meg egy-egy gyertyát az iskola koszorúján. Így várjuk a karácsonyt. Ilyenkor az évszakasztalon betlehemi jászol áll, több osztályban nyílnak ki adventi zsákocskák. December 6-án a kisebbekhez megérkezik Szent Miklós.

Vízkereszt

A téli szünetet követően, az újesztendőben találkozunk újra az iskolában. A karácsonyi hangulat továbbélését segíti egy vízkeresztünnep, mely a három király történetéről mesél.

Farsang

Februárban tartjuk a farsangot. Ilyenkor a gyerekek olyan állatok, emberek bőrébe bújnak, akikről az adott évben tanultak.

Húsvét

A farsangi időszak végén, ahogy a külső fény egyre erősebben mutatja meg magát, úgy ébred bennünk is a vágy külső és belső környezetünk megtisztítása iránt: itt a tavaszi nagytakarítás, a nagybőjt ideje. Közben készülhetünk a feltámadás misztériumának

megélésére. Húsvét ünnepe mindig a tavaszi szünetre esik, ezért az iskolában „csak” felkészülünk az ünnep megélésére, tojásfestő, -író kalákát tartunk.

A tanév ünnepeit a bizonyítványosztás zárja, amit rendszerint a nyári tabor után tartunk.

Szabados Csilla

Márton napi lámpások

A Márton-ünnep előtt nagy volt a készülődés iskolánkban. A gyerekek minden évben, évfolyamonként más-más technikával, fantáziájuk szerint készítik, gyertyával bélelik a kis fényforrásokat. Az elsősök kedves kis manós lámpásokat készítettek.

A második osztály élénk piros-sárga festményekből és pauszpapírból alkotta meg a csodaszép lámpásokat.

A harmadik osztály késekkel, kanalakkal és különböző faragó-eszközökkel felfegyverkezve fogtak neki a toklámpások kifaragásának.

Szent Mártonról egy novemberi csütörtök délután, lámpás felvonulás keretében emlékeztünk meg.

Sötétedéskor a három magyar osztály szülőikkel kézenfogva összegyűlt a nagyparkban, ahol Judith-néni egy szép történettel tette számukra még emlékezetesebbé az ünnepet. Ezután a Noémi anyukája által készített libuska-süteményeket minden gyerek és felnőtt meg kellett ossza valakivel.

A lakmározás után a gyerekeknek már nem volt türelmük, sorra nyelte el őket a fák sűrűje. Egy nagyon titokzatos világba toppantunk. Mindenkinek a szíve tele volt szeretettel és jóssággal és alig vártuk, hogy végre mi is megajándékozassuk valamivel a nyugovóra készülő természetet, mivel egész tavasszal és nyáron sok fénnel árasztott el a jószágos Nap, s neki köszönhetően sok finomsággal telt meg az éléskamránk. Ezért hát, hogy az elfáradt Napnak megháláljuk a sok jósságát, segítünk neki. A lámpásaink megtöltötték pislákoló piros-sárga fényekkel a nagypark keskeny ösvényeit. A gyerekek minden fát körbejártak, s ahol egy kis odút vagy repedést találtak megtöltötték dióval, mogyoróval, hogy a kis állatoknak, manóknak legyen élelmük télire.

Közben Márton-napi dalokat énekeltünk.

Végül a tónál minden osztály vízre bocsátotta a harmadik osztályosoktól kapott, zsírpapírból készült kis lámpásokat. Gyönyörű volt, ahogy a színes lámpáskák lebegtek a víz felszínén. Felejthetetlen volt!

Nem véletlen tehát, hogy sok Waldorf-iskolának a Márton-ünnep a kedvence.

Még egy kis beszélgetés, fényosztogatás után ki-ki elindult haza, hogy emlékeiben a lámpásoktól, mécsesektől halványan megvilágított park képét, a Márton-lúd sütemény ízét, szívében pedig az önzetlenség, a barátság, és Szent Márton legendás köpönyegének melegét vigye magával.

Macalik Abigél–Szabados Csilla–Papp Emese

A galambtündér

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy Veszekedős ország. Hallottatok-e már róla? Nem csodálom, ha hallottatok róla, hiszen nyomaiban még itt-ott találkozhattok veszekedő emberekkel, akik onnan származnak és nem tudnak megnyugodni. De azon sem csodálkoznék, ha nem hallottátok volna hírét, mert bizony régen volt, és népei azóta egytől egyig szétszóródtak, vagy... átváltoztak.

Ebben az országban mindenki mindenkivel veszekedett. Akkora volt a hangzavar, hogy alig hallotta az ember a saját szavát. Az emberek olyan idegesek voltak, amilyent csak el tudtok képzelni. Torkuk szakadtából kiabáltak, mindenki mindenkire haragudott. Morrogatok, csúfolódtak, lökdösődtek, piszkálták egymást. Volt aki azért volt mérges, mert éppen esett az eső, volt aki azért, mert túl melegen sütött a nap, volt aki azért mert beszéltek hozzá, volt aki azért mert meg sem szólították, volt aki azért mert hozzáértek, volt aki azért, mert senki, de senki meg nem simogatta őt. Volt, aki azért, mert bal lábbal kelt, volt aki azért, mert jobbal. Volt aki azért, mert túl nagy gazdagságban élt és félt, hogy elvesziti, volt aki azért, mert szegény volt mint a templom egere.

És hát kire legyen mérges az ember, ha nem arra, aki a legközelebb áll hozzá. Egymást döngették, hadonásztak, csapkodtak, és olyan mérgesen taposták a földet, hogy az egészen megkeményedett a lábuk alatt, és csak a legszivósabb virágok és fűvek tudták kidugni belőle a fejüket. Rögtön vissza is húzták volna, ha tehették volna. A fák is elszaladtak volna, de mivel nem tehették erős gyökereikkel jól megkapaszkodtak a földben, hogy az emberek mérgükben ki ne dönthessék őket. Az állatok pedig elbújtak az erdők legmélyére, hogy semmiképpen ne kerüljenek egy-egy mérges ember lába elé. Erdők-mezők, fák, vizek, állatok könyörögtek, hogy fejezzék be már... De az emberek régen elfelejtették, hogyan kell rájuk figyelni, meg sem hallották a hangjukat.

A nagy lármát megelégette aztán a tündérek királynője, az állatok és növények szépséges úrnője, hiszen már madárcsivitelést és patakcsobogást, sőt a szél zúgását és a mennydörgést is elnyomta a veszekedő emberek hangja. Kihirdette hát országában, hogy olyan tündér kerestetik, aki meg tudja békíteni az embereket. Sokáig senki sem jelentkezett...

A tündérek legkisebbike egy gyönyörű kisgyermek volt. Tudjátok-e, hogy minden állatnak van egy tündér barátja? Ez a kisgyermek a galambok barátja volt, tőlük nyert titokzatos galamb-erőt...

Ő indult el a veszekedős ország mérges embereihez, hogy békét vigyen közéjük. Egy postagalamb volt a kísérője. Különleges vándorgalamb volt ez, aki a földkerekség minden országát bejárta, és minden országból hazatalált tündérország szívébe.

Minden házba bekopogtak. Varázslatot bocsájtottak a ház népére, és amerre elmentek egyszerre

megváltozott minden. A veszekedős emberek elfelejtették miért is civakodtak fél perccel azelőtt, és csodálkozva fordultak egymás felé, és talán először életükben vették észre egymás arcát, hallották meg egymás valódi hangját.

A kis tündér azóta is járja a világot. Megfigyelhetitek, hogy a városokban, ahol nagyon sok ember él a nagy tereken rengeteg galamb összegyűl, és talán az a postagalamb kísérté kisgyermek is ott sétálgat közöttük, morzsát szór kedves madarainak. Ez a kisgyermek tündér, aki a galamboktól tanult szelidséget. Azért jött, hogy megbékítse az embereket. És így is történik. Valahányszor az emberek kisgyermeket látnak galambok között sétálni megnyugszanak. Megállnak, már nem rohannak, sőt talán elgondolkodó szemekkel ők maguk is morzsát szórnak a szelíd madaraknak.

Sándor Ildikó

Mese festés órára (Pirosban a kék)

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szép, nagy ország. Nagyon sokan éltek ebben az országban s békesség és szeretet uralkodott közöttük. Nem voltak nagyon gazdagok az emberek, de boldogok voltak, s mindenüket megosztották társaikkal.

Telt múlt az idő, s az emberek szívéből mintha kezdett volna kifogni a szeretet. Egyre türelmetlenebbek kezdtek lenni egymással, egyre durvábban beszéltek, hamar felmérgelődtek társaikra.

Voltak olyanok, akik megéreztek a pénz szagát, s csak abban jártak, hogy minél több pénzhez jussanak, nem törődve azzal, hogy kit tipornak el útjukból.

Voltak olyanok is, akik beleuntak kedvesnek és jónak lenni, s egy-két társukkal összeállva csak úgy dolgoztak, játszottak, ahogy nekik volt jó, senki másra

nem gondolva. Kivágták a kertből az almafát nem törődve azzal, hogy az a kis madaraknak nyújtott menedéket, azonkívül a szegény szomszédoknak az a fa nyújtott csak árnyékot a kánikula idején, s egész nyáron annak gyümölcséből táplálkoztak a szegény gyerekek.

Összeálltak ketten-hárman, elfogtak, majd elkínóztak egy védekezni nem tudó gyengébb embert, jól szórakozva azon, hogy hogyan próbál elmenekülni szerencsétlen, hogy könyörög a kegyelmükért.

Addig-addig ment ez így, míg mindenki szíve besötétedett, senki nem mosolygott már, senki nem bízott senkiben, mindenki attól félt, hogy a másik ellensége és bántani fogja, és mindig azon törte a fejét, hogy hogyan árthatna a többieknek.

A JÓISTEN az angyalokkal pedig ezalatt csak szomorúan nézte az embereket, bízva abban, hogy mégis megváltoznak az emberek, mégis egyszer valaki szívében fellángol a szeretet, de hiába vártak, ez nem következett be...

Jó ideig így ment ez, s egyre rosszabbak lettek az emberek, míg végül a JÓISTEN megelégedte, s meg akarta büntetni őket. Beborult az ég, dörgött akkorákat, hogy az állatok ijedtükben szanaszét szaladtak, villámlott szakadatlanul, de akármennyire is félték az emberek, senki sem próbált jobban bánni társaival. Lökдösдtek, tolakodtak, a gyengébbeket kítaszították házaikból, mindenki próbált menedéket keresni a nagy zuhatag elől. Egyre jobban esett, mindent elárasztott már, de az emberek szívébe csak nem költözött be a szeretet.

Végül már vörös volt az ég, mintha lángolt, égett volna, vérvörös felhők szaladtak végig az égen. Több napon keresztül zuhogott az eső, s végül úgy felemelkedett a víz szintje, hogy már csak a magasabb házak teteje látszott ki belőle.

Mikor már mindenki azt hitte, hogy vége az életének, itt kell elpusztulniuk a háztetőkön

kapaszkodva, az egyik ház mögül egy csónak siklott a ház felé. Mindenki irigykedett a csónakosra, szidta, azt hitték elevez, s őket otthagyja elpusztulni... de nem így történt.

A csónakos épp feljük tartott. Egyből mindenki segítségért kiabált, mindenki könyörgött saját életéért, kérelték a csónakost, hogy:

– Engem vigyé!

– Nem, engem!

A csónakos pedig azt mondta, hogy hamarabb a két öregot és a három gyereket viszi el, s addig is a többieknel szerszámokat hagyott, hogy építsenek több csónakot.

Az emberek egymásra néztek, attól félték, hogy ha felépül más csónak, aki erősebb, az majd félrelöki a többit s elevez a csónakkal. De lassan rájöttek, hogy csak úgy tudnak valamit elérni, csak úgy élük túl, ha összefognak. Kézről kézre jártak a szerszámok, s hamarosan több csónak is elkészült, s mindenki megmenekült.

A JÓISTEN pedig ezt látva elmosolyodott. Azt hitte el kell pusztítsa az embereket, de most ott volt a remény, hogy talán mégsem.

Amint a csónakos elevezett az öregekkel és a gyerekekkel a vörös égbolt közepén egy kis foltban meghasadt az ég, kezdtek szétoszlani az égő, vörös felhők, s egy kis diónyi helyen kivirított a kék ég. Ahogy az emberek elkezdtek együtt dolgozni, segíteni egymáson, a vöröslő felhők foszladozni kezdtek, s egyre több látszott a kéklő, ragyogóan tiszta égből.

Mire elkészültek a csónakok, az ég kitisztult, s az emberek nevetve, kézenfogva ültek be a csónakokba.

Szabados Csilla

László Tolnai Rege, III. osztály

A töklámpás

Juhos Noémi (II M)

Volt egyszer egy kislány, aki töklámpást akart készíteni. Az anyukája segített neki.

A kislány egy kerek, narancssárga tököt választott ki. Az anyukája kikaparta a tököt, a kislány megrajzolta a szemét és a mosolygós száját, majd kivágta. Nagyon tetszett neki.

Gyertyát tettek bele és este meggyújtották.

Az iskola

Macalik Borbála (II M)

Reggel korán rohanás
csupa köd az erdő,
siess Dorka, Gergő,
gyertek énekeljünk!

A nyúl és a róka

Sándor Zsófia (II M)

Futott a nyúl, vitte a hírt az erdőben. Találkozott a rókával. A róka megkérdezte:

– Hova méész?– Hírt viszek. – És milyen hírt? Gyere ide, sügd meg!

A nyúl odament, s a róka felfalta.

Malacka

Sándor Zsófia
(II M)

Malackodom,
mert malac vagyok.
Földet túrok nap
mint nap. Boldogan
élek itt, míg meg
nem halok.

Mese

Seffer Virág (III M)

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy király, annak három lánya. A legkisebbik naponta eljárt a közeli faluba megnézni a szegények sorsát. Egy nap meglátott egy rombadőlt házat. A kapu előtt egy szegény ember állt, őt kérdezte meg, miért dőlt romba a ház.

– Hogy is ne dőlt volna romba? A katonák keresték erre a legkisebb királylányt. Ide is be akartak jönni körülnézni, de én és a fiaim nem engedték be őket,

attól félttem elcsalják a fiaimat. Erre ők rombadöntötték a házamat – fejezte be elbeszélését a szegény ember. A királylány ezek hallatán nagyon elszomorodott. Elindult hát a hegyi boszorkához, hogy az tegye jóvá a katonák szívét. Amikor a falu közepére ért, egy áruház alakot látott elsuhanni. Ettől úgy megijedt, hogy sikoltozni kezdett. A nép felfigyelt a sikoltozásra, és a királylány és a furcsa alak köré sereglettek. Az idegen erre dühösen felkiáltott:

– Átkozottak, miért nem engedtek tovább?

De a nép a katonaságot is értesítette az idegen gyanús viselkedéséről. A katonaság már ki is jött, s mikor fellebbentették az idegen fátylát, hát a hegyi boszorka dühtől vörös arcát láthatták. A boszorka most már így üvöltött:

– No, látjátok, ki vagyok. Most a katonák vezére kiáltott fel:

– Jé, itt a rég keresett boszorka, de szavamra, ez a lány a legkisebb királylány. A boszorkát egy szobába zárták, hogy meg ne szökjön. A királylányt jól megszüdték, és a szobájába zárták és még öröket is állítottak az ablaka elé. A boszorkát egy idő múlva a király elé vitték. A királynak azonban nem jutott eszébe ítélet, megkérdezte már mindenkitől, milyen büntetést érdemel a boszorka. Eközben a boszorkát a szobájába vitték. Mivel a katonák most mind a trónteremben voltak, a boszorka megszökött, kihasználva az alkalmat, azóta hírét se hallották. De azt senki se tudja, hogy hogy történt, a katonák szíve is megjavult. A királynak a palotája is szebb lett, a király ennek láttán úgy megörült, hogy ezt mondta:

– Jobb is így, hogy meglógott a boszorka.

Itt a vége fuss el véle.

Mese

László Tolnai Rege (III M)

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy király, s annak három lánya. A legkisebbik naponta eljárt a közeli faluba megnézni a szegények sorsát. Egy nap meglátott egy rombadőlt házat. Megkérdezte a ház tulajdonosát, hogy mi történt a házával.

– Itt járt a katonaság, egy királylányt kerestek.

– Én vagyok az – mondta kétségbe esetten.

Megkérte a szegény asszonyt, hogy mikor legközelebb itt jár a katonaság, el ne mondja, hogy beszélt vele. A királylány gyorsan hazaszaladt az apjához:

– Apám, el akarnak rabolni!

– Micsoda? Bizonyára az az elfajult tatár! Márpedig téged nem fog!

A király szétdoboltatta az országban, hogyha akad olyan ember aki megvédi a lányát, nagy fizetséget ad neki.

Nem sokkal azután egy boszorkány jelent meg a király színe előtt, és azt mondta neki:

– Én megvédem a lányát, csak adjon cserébe azt, amit csak kívánok!

A király beleegyezett. A boszorkány elhívta a királylányt magához. A királylány pedig örömmel követte. Otthon a boszorkány azt mondta:

– Itt maradhatsz, ha végzed a házi munkát.

A királynő egyszer lement a faluba, hogy megnézzék azt a szegény asszonyt. De mikor odaért, csak egy koporsót látott, mellette egy legényt. A koporsóban az öregasszony feküdt. A királynő megkérdezte, hogy mi történt. A legény azt válaszolta:

– Szegény anyám nem bírta az ínséget.

A királynő felhívta magához a legényt.

A legény pár nap múlva megkérte a királynőt, hogy adjon neki egy pár cipőt, és boldogan éltek, amíg meg nem haltak.

Füzesy Ilka, I. osztály

Mese

Papp Attila (III M)

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy király, s annak három lánya. A legkisebbik naponta eljárt a közeli faluba megnézni a szegények sorsát. Egy nap meglátott egy rombadőlt házat. Megkérdezte a házigazdájától, hogy mitől dőlt össze. Az ember azt mondta:

– Hát az úgy vót, hogy egy esős nap a házba csapott a villám.

Erre a királynő elkezdett gondolkodni, hogy miként segítsen a szegény emberen. Aztán egy jó gondolat jutott az eszébe. Megkéri az apját, hogy építtessen egy házat a szegény embernek.

Aztán azt mondta:

– Majd holnap jönnek az építők és építenek egy kis házat.

Az ember megköszönte és azt kérdezte:

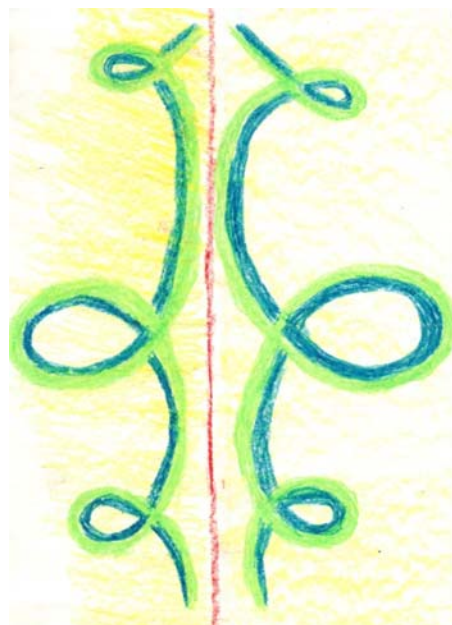
– Ki vagy te szép leány?

– Én a király legkisebbik lánya vagyok.

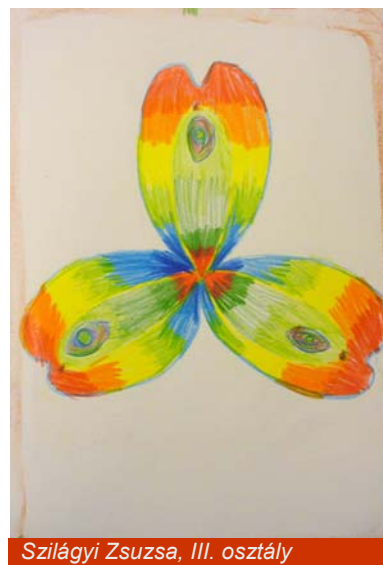
– Viszonzásul adok egy térképet a vicces boszorka házához vezető úttal. Sok szerencsét kívánok az úton! – mondta az ember.

A következő nap jöttek az építők és velük együtt a királynő. A királynő szomorúan közölte, hogy az apja elégette a térképet.

Ha a térképet el nem égették volna, az én mesém is tovább tartott volna.

Macalik Borbála, I. osztály

Szilágyi Zsuzsa, III. osztály

Hahota

Jancsi az erdő szélén két tehenet legeltet. Miközben Jancsi játszadozott, a két tehen elködörgött. Keresi Jancsi a teheneket, s közben egy arra járó embertől megkérdezi:

- Nem látott, bácsi, két tehenet?
- Mi volt a nyakukon? – kérdezi az ember.
- Hát a fejük rajtuk volt – mondta Jancsi.

A tanító néni megkérdezi az egyik tanulót:

- Szarvast már láttál?
- Láttam a tévében.
- A természetben sohasem láttál?
- Nem, mert apukám nem engedi kivinni a tévét.

Rudolf bácsi, a szenvedélyes vadász mesélte:

- Ezelőtt tizenöt évvel, éjjel Afrikában pizsamában lelőttem egy elefántot.

Katica közbeszól:

- Ugyan, bácsi, az elefántok nem viselnek pizsamát.

Az óvodában a nagycsoportosokat megkérdi az óvónéni:

- Ki tudná megmondani, hogy melyik hónap, hányadika van ma?

Panni lelkesen jelentkezik:

- Mondd hát, Pannikám!
- Ma csütörtökedeke van.

Húvös tavasz volt. Az első osztályosok a tavaszról szóló olvasmányt illusztrálják, azaz képeket rajzolnak hozzá.

A tanító néni megkérdi Ágitól:

- Miért rajzoltál a lapra két Napot, Ágikám?
- Azért, hogy melegebb legyen.

Egy kis matematika

(Antal Geng Szilvia, II M)

Ki tudja megfejtetni? Melyik számok hiányoznak?

1, 2, ..., 4, 5, ..., 7, 8, ..., 10, 11, ..., 13, 14, ...,
16, 17, ..., 19, 20, ..., 22, 23, ..., 25, 26, ..., 28,
29, ...

Rejtvény

Csupa fából készült dolgok.

A helyesen kitöltött háló első betűi felülről összeolvasva egy kerti szerszám nevét adják. Ennek a nyele is fából készül.

1.						
2.						
3.						
4.						

1. Átlépjük, valahányszor belépünk a házba.
2. Egyik legfontosabb bútordarabunk.
3. A kamrában ezekre rakjuk a dolgokat (többes számban)
4. Ezeket naponta többször is nyitjuk-csukjuk.

Melyik kerti szerszámról van szó? _____

Pótlórejtvény

Pótold a hiányzó kezdőbetűket! Ezeket felülről lefelé olvasva három vadászkutya nevét kapod:

___lma	___anál
___únár	___lló
___lom	___álinka
___ózsa	___voda

___áza
___bolya
___ene
___onka
___epedő
___sztal